

PRILOG 1.

INTENZITET TURIZMA U VODEĆIM HRVATSKIM TURISTIČKIM GRADOVIMA I OPĆINAMA

TOURIST INTENSITY IN CROATIA'S LEADING TOURIST TOWNS AND MUNICIPALITIES

NIKOLA VOJNOVIĆ

Sveučilište Jurja Dobrile, Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije, Ul. I. M. Ronjgova 1
52 100 Pula / *Juraj Dobrila University of Pula, Faculty of Interdisciplinary, Italian and Cultural Studies*, e-mail: nvojnov@unipu.hr

DOI: 10.15291/geoadria.1453

UDK: 338.48(497.5-21)=111=163.42

Prethodno priopćenje / *Preliminary communication*

Primljeno / *Received*: 2018-1-3

U radu se analizira intenzitet turizma u vodećim hrvatskim turističkim gradovima i općinama. Odabrano je dvadeset pet gradova i općina prema kriteriju da su u 2016. godini ostvarili više od milijun ukupnih noćenja turista. Prema prostornom rasporedu, deset je takvih gradova i općina u Istri, šest na Kvarneru, osam u Dalmaciji, a jedna u Središnjoj Hrvatskoj. Vodeći gradovi i općine 2016. godine u svojoj su ponudi imali 48 % turističkih postelja u komercijalnim smještajnim objektima, a zajedno su ostvarili 57 % ukupnih turističkih dolazaka i 54 % ukupnih noćenja Republike Hrvatske. U analizi intenziteta turizma upotrebljavani su sljedeći pokazatelji: ukupan broj turističkih postelja, ukupan broj dolazaka turista, ukupan broj noćenja turista, procjena broja stanovnika općina i gradova na kraju 2016. godine prema podacima Državnog zavoda za statistiku te površine općina i gradova prema podacima Državne geodetske uprave. Navedeni podaci upotrebljavani su za izračun stopa turističkog intenziteta (TIR), stopa turističke penetracije prema ukupnom broju noćenja turista (TPR), stopa turističke gustoće prema ukupnom broju dolazaka i noćenja turista (TDR) i koeficijentata turističke funkcionalnosti (CTF). Rezultati analize proistekli iz bodovanja svake pojedine stope pokazali su da najveći intenzitet turizma među vodećim gradovima i općinama Republike Hrvatske imaju općine Funtana i Tar-Vabriga na zapadnoj obali Istre te Općina Medulin na krajnjem jugu Istre. Najmanji intenzitet turizma prema bodovanju stopa imaju veliki gradovi Zagreb, Šibenik i Zadar. Terensko istraživanje i intervju s predstavnicom Turističke zajednice općine Funtana pokazali su da utvrđeni intenzitet turizma nije ugrozio održivost općine, da jača lokalno gospodarstvo potičući zapošljavanje, stimulira očuvanje tradicije te da nema konfliktnih odnosa turista i domaćeg stanovništva.

KLJUČNE RIJEČI: gradovi i općine, Republika Hrvatska, intenzitet turizma, održivost

Tourist intensity in Croatia's leading tourist destinations will be analysed here. 25 tourist towns and municipalities were selected, with the criteria that they achieved more than one million overnight stays in 2016. According to geographical distribution there are ten such locations in Istria, six in the Kvarner region, eight in Dalmatia, and one in central Croatia. In 2016, these leading tourist towns and municipalities had 48% of tourist beds for commercial accommodation in their offers, and collectively achieved 57% of all tourist arrivals and 54% of all overnight stays in the Republic of Croatia. In this analysis of tourist intensity the following indicators were used: the total number of tourist beds, the total number of tourist arrivals, the total number of tourist overnight stays, and an approximation of the population number in municipalities and cities at the end of 2016 according to the Croatian Bureau of Statistics, as well as the area of municipalities and cities according to the data of the State Geodetic Administration. The data cited here

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Turistička destinacija definira se kao mjesto, regija ili zemlja intenzivnog okupljanja turista zbog različitih koristi koje im ona pruža, a mora biti dovoljna privlačna i opremljena za prihvati i boravak turista (MIKAČIĆ, 2005.). U ovom je radu odabrano dvadeset pet gradova i općina prema odluci istraživača, a u skladu s kriterijem da su u 2016. godini pojedinačno ostvarili više od milijun ukupnih noćenja turista. Ovakav izbor može se smatrati opravdanim s obzirom na to da je u tim gradovima i općinama 2016. godine registrirano gotovo polovica turističkih postelja te ostvareno više od polovice ukupnih turističkih dolazaka i noćenja u Republici Hrvatskoj.

U svrhu postizanja ciljeva istraživanja primijenjeno je nekoliko znanstveno-istraživačkih metoda i postupaka zastupljenih u dosadašnjim analizama intenziteta turizma na različitim prostornim razinama. U prvoj etapi istraživanja primijenjena je metoda prikupljanja, analiziranja i korištenja dosadašnje domaće i strane stručne i znanstvene literature s tematikom intenziteta turizma u receptivnim turističkim mjestima i regijama. Druga je etapa uključivala prikupljanje, analizu i obradu statističkih podataka potrebnih za izračunavanje i primjenu stopa kojima se ocjenjuje i rangira intenzitet turizma u svakoj pojedinoj destinaciji. Pokazatelji koji su se upotrebljavali u ovoj etapi su: ukupna površina grada ili općine u km² prema dokumentu *Popis gradova i općina Republike Hrvatske s površinama* (2017.), broj stanovnika grada ili općine krajem 2016. godine prema dokumentu *Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama* (2017.) te podaci o ukupnom broju postelja u komercijalnim smještajnim objektima, ukupnom broju turističkih dolazaka te ukupnom broju turističkih noćenja u istraživanim gradovima i općinama u 2016. godini (*Turizam u 2016*, 2017.).¹ Ovi pokazatelji upotri-

¹ U komercijalne smještajne objekte prema Državnom zavodu za statistiku (*Turizam u 2016*, 2017.) spadaju hoteli, hoteli baština, aparthoteli, integralni hoteli, difuzni hoteli, lječilišni hoteli, hoteli posebnog standarda, turistička naselja, turistički apartmani, pansioni, lječilišni pansioni, guest house, moteli, kampovi, kamp-naselja, kampirališta, kamp-odmorišta, sobe za iznajmljivanje, apartmani, studio-apartmani, kuće za odmor, prenočišta, odmarališta za djecu, hosteli, planinarski domovi, lovački domo-

RESEARCH METHODOLOGY

A tourist destination is defined as a place, region or country in which tourists intensively gather in order to make use of what is on offer, and this must be sufficiently attractive and equipped in order to accommodate tourists and their stay (MIKAČIĆ, 2005). 25 towns and municipalities were selected in this work according to the decisions of the researcher, and in accordance to the criteria that these towns and municipalities individually achieved more than a total of one million overnight stays in 2016. This selection can be considered justified, as half of all tourist beds in Croatia were registered here and that they achieved more than half of the total of tourist arrivals and overnight stays in the Republic of Croatia in 2016.

In order to obtain research results, several scientific methods and procedures were used: these were put to use in analyses of tourist intensity at various spatial levels. In the first stage of our research the methods of collecting, analysing and using the professional and scientific literature from Croatia and abroad on the topic of tourist intensity in receptive tourist locations and regions were used. The second stage consisted of the collection, analysis and elaboration of the statistical data necessary for the calculation and application of the rates by which the tourist intensity in every individual destination was evaluated and ranked. The indicators which were used for this stage were: the total area of a town or municipality in km² according to the *Popis gradova i općina Republike Hrvatske s površinama* / *Register of Cities and Municipalities According to Area Size* (2017), the population in a town or municipality at the end of 2016 according to the document *Procjena stanovništva Republike Hrvatske prema spolu krajem 2016. godine po gradovima/općinama* / *Population Estimate of the Republic of Croatia According to Gender at the end of 2016 by City/Municipality* (2017) as well as data on the total number of tourist beds in commercial accommodation objects, the total number of tourist arrivals, and also the total number of tourist overnight stays in 2016 in the towns and municipalities under research (*Turizam u 2016*, 2017).¹

¹ According to the Croatian Bureau of Statistics (*Turizam u 2016*, 2017) the following commercial accommodation facilities are considered: hotels, heritage hotels, apart-hotels, integral hotels, diffuse hotels, medical hotels, hotels of special standard,

jebljeni su za izračunavanje stopa kojima se u dosadašnjim istraživanjima (LUNDBERG, 1974.; DE ALBUQUERQUE, McELROY, 1992.; HARRISON, 1992.; ŠTOKOVIĆ, KOLIĆ, 1994.; VERBEKE, SPEE, 1995.; McELROY, DE ALBUQUERQUE, 1998.; MEDLIK, 2003; MATZLER I DR., 2005.; CASTELLANI I DR., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010.; DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014.; MIKULIĆ I DR., 2014.; 2016.) procjenjivao, određivao i rangirao intenzitet turizma u destinacijama, a to su: stopa turističkog intenziteta (TIR), stopa turističke penetracije (TPR), stopa turističke gustoće (TDR) i koeficijent turističke funkcionalnosti (CTF).²

Stopa turističkog intenziteta ili intenzitet turističkog prometa (TIR) pokazuje broj turista na sto stanovnika grada ili općine, a izračunava se prema formuli:

$$TIR = \frac{\text{Broj dolazaka turista}}{\text{Broj stanovnika}} \times 100$$

Stopa turističke penetracije (TPR) pokazuje broj turističkih noćenja dnevno na sto stanovnika grada ili općine, a izračunava se prema formuli:

$$TPR = \frac{\frac{\text{Broj turističkih noćenja}}{\text{Broj dana u godini}}}{\text{Broj stanovnika}} \times 100$$

Stopa turističke gustoće (TDR) pokazuje broj turističkih dolazaka ili noćenja dnevno na jedinici površine (km²) grada ili općine, a izračunava se u skladu s formulom:

$$TDR = \frac{\frac{\text{Broj turističkih dolazaka ili noćenja}}{\text{Broj dana u godini}}}{\text{Površina}}$$

Koeficijent turističke funkcionalnosti (CTF) je stopa koja pokazuje broj turističkih postelja u komercijalnim smještajnim objektima na broj stanovnika grada ili općine prema formuli:

$$CTF = \frac{\text{Broj turističkih postelja}}{\text{Broj stanovnika}}$$

vi, učenički domovi ili studentski domovi i objekti za robinzonski smještaj.

² U *Rječniku turizma* (VUKOVIĆ, ČAVLEK, 2001.) stopa turističkog intenziteta naziva se intenzitet turističkog prometa. U domaćoj se stručnoj i znanstvenoj publicistici, također, umjesto izraza *stopa* upotrebljavao izraz *koeficijent*. Izvorni engleski izraz *rate* prikladnije je prevesti kao *stopu*, a ne *koeficijent*.

These indicators were used for the calculation of percentages in the research so far (LUNDBERG, 1974.; DE ALBUQUERQUE, McELROY, 1992.; HARRISON, 1992.; ŠTOKOVIĆ, KOLIĆ, 1994.; VERBEKE, SPEE, 1995.; McELROY DE ALBUQUERQUE, 1998.; MEDLIK, 2003; MATZLER ET AL., 2005; CASTELLANI ET AL., 2007; CASTELLANI, SALA, 2010; DUMBROVSKÁ, FIALOVÁ, 2014; MIKULIĆ ET AL., 2014; 2016) and they were used to calculate, determine and rank the following for tourist intensity in destinations: the tourist intensity rate (TIR), the tourist penetration rate (TPR), the tourism density rate (TDR) which calculates tourism density according to the total number of tourist arrivals and overnight stays, and coefficient of tourist functionality (CTF).²

The tourist intensity rate or the intensity of tourist traffic (TIR) shows the number of tourists for every 100 residents in a destination, and is calculated according to the following formula:

$$TIR = \frac{\text{Number of tourist arrivals}}{\text{Population}} \times 100$$

The tourist penetration rate (TPR) shows the number of overnight stays for every 100 residents in a destination and is calculated according to the following formula:

$$TPR = \frac{\frac{\text{Number of overnight stays}}{\text{Number of days in year}}}{\text{Population}} \times 100$$

The tourist density rate (TDR) is shown by the number of arrivals or overnight stays per diem in an area unit (km²) of a destination, and is calculated according to the following formula:

$$TDR = \frac{\frac{\text{Number of tourist arrivals or overnight stays}}{\text{Number of days in year}}}{\text{Town and municipality area size}}$$

The coefficient of tourist functionality (CTF) is a rate indicating the number of tourist beds in com-

tourist villages, pensions, medical pensions, guest houses, camps, camp-settlements camping grounds, camp-resorts, rooms to let, apartments, studio-apartments, cottages, doss-houses, children's resorts, hostels, mountaineering refuges, hunting refuges, student dormitories and objects for 'robinsonian' tourism.

² In *Rječnik turizma* (*Dictionary of Tourism*) (VUKOVIĆ, ČAVLEK, 2001) the term tourism traffic intensity denotes tourism intensity. In addition, in Croatian research and research from abroad, the term *coefficient* was used instead of *rate*.

PRILOG 2.

Procjena ukupnog stanovništva priobalnih županija Republike Hrvatske sredinom godine od 2016. do 2019. godine

Županija	Godina	Procjena broja stanovnika
Istarska	2016.	208 105
	2019.	209 573
Primorsko-goranska	2016.	289 479
	2019.	282 730
Ličko-senjska	2016.	46 888
	2019.	44 625
Zadarska	2016.	169 581
	2019.	168 213
Šibensko-kninska	2016.	103 021
	2019.	99 210
Splitsko-dalmatinska	2016.	452 035
	2019.	447 747
Dubrovačko-neretvanska	2016.	121 970
	2019.	121 816
Ukupno priobalne	2016.	1 391 079
	2019.	1 373 914

Izvor: Državni zavod za statistiku (DZS), 2020: Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2019., Priopćenje 7.1.3., Zagreb.

PRILOG 3.

Dolasci turista u priobalnim županijama Republike Hrvatske 2016. godine

Županija	Dolasci turista
Istarska	3 763 174
Primorsko-goranska	2 685 436
Ličko-senjska	621 129
Zadarska	1 362 206
Šibensko-kninska	817 755
Splitsko-dalmatinska	2 737 304
Dubrovačko-neretvanska	1 598 767
Ukupno priobalne	13 585 771

Izvor: Državni zavod za statistiku (DZS), 2017: Turizam u 2016., Statistička izvješća 1594, Zagreb.

PRILOG 4.

Dolasci turista u priobalnim županijama Republike Hrvatske 2019. godine

Županija	Dolasci turista
Istarska	4 481 698
Primorsko-goranska	2 966 489
Ličko-senjska	820 648
Zadarska	1 751 741
Šibensko-kninska	1 009 451
Splitsko-dalmatinska	3 657 001
Dubrovačko-neretvanska	2 237 036
Ukupno priobalne	16 924 064

Izvor: Državni zavod za statistiku (DZS), 2020: Turizam u 2019., Statistička izvješća 1661, Zagreb.

PRILOG 5.

Dolasci turista u priobalnim županijama Republike Hrvatske 2020. godine

Županija	Dolasci turista
Istarska	1 736 315
Primorsko-goranska	1 323 560
Ličko-senjska	267 856
Zadarska	799 711
Šibensko-kninska	400 046
Splitsko-dalmatinska	1 223 590
Dubrovačko-neretvanska	455 106
Ukupno priobalne	6 206 184

Izvor: Državni zavod za statistiku (DZS), 2020: Dolasci i noćenja domaćih i stranih turista 2020. godine, županije, www.dzs.hr (14.4.2021.)

PRILOG 6.

VRSTA REFERENCE TYPE OF REFERENCE	CITIRANJE U TEKSTU CITING IN THE TEXT		REFERENCA U POPISU LITERATURE I IZVORA REFERENCE IN THE LIST OF REFERENCES
	Hrvatski Croatian	Engleski English	
Članak u časopisu Paper in a journal	(Klarić, 2016)	(Klarić, 2016)	Klarić, Z., 2016: Geographical aspects of the territorial organisation of Croatia and comparison with other European countries, <i>Croatian Geographical Bulletin</i> 78 (2), 49-75, DOI: 10.21861/HGG78.02.02. Broj 78 označuje godište (volumen) časopisa, (2) broj sveska unutar godišta, 49-75 paginaciju rada u svesku, a DOI: 10.21861/HGG78.02.02 označuje DOI rada. No. 78 denotes the year (volume) of the journal, (2) the number of the volume within the particular year, 49-74 indicates the page numbers within the volume, while DOI: 10.21861/HGG78.02.02 is the DOI of the paper.
Članak u časopisu s 2 autora Paper in a journal with 2 authors	(Garay i Cănoves, 2011)	(Garay and Cănoves, 2011)	Garay, L., Cănoves, G., 2011: Life Cycles, Stages and Tourism History. The Catalonia (Spain) Experience, <i>Annals of Tourism Research</i> 38 (2), 651-671.
Članak u časopisu s 3 i više autora Paper in a journal with 3 or more authors	(Lozić i dr., 2006)	(Lozić et al., 2006)	Lozić, S., Fuerst-Bjeliš, B., Perica, D., 2006: Quantitative-geomorphological and Environmental historical Impact on the Ecological Soil Depth; Northwestern Croatia, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 68 (1), 7-25.
Članak objavljen na dva jezika Journal published bilingually	(Winde, 2015)	(Winde, 2015)	Winde, F., 2015: Uranium pollution in South Africa: past research and future needs/Onečišćenje uranijem u Južnoafričkoj Republici: prošla istraživanja i buduće potrebe, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 77 (2), 33-53.
Članak u časopisu s identifikatorom DOI Paper in a journal with DOI	(Radeva i dr., 2018)	(Radeva et al., 2018)	Radeva, K., Nikolova, N., Gera, M., 2018: Assessment of hydro-meteorological drought in the Danube Plain, Bulgaria, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 80 (1), 7-21, DOI: 10.21861/HGG.2018.80.01.01.
Knjiga Book	(Graham i dr., 2000)	(Graham et al., 2000)	Graham, B., Ashworth, G. J., Tunbridge, J. E., 2000: <i>A Geography of Heritage: Power, Culture and Economy</i> , Arnold, London.
Poglavlje u knjizi Chapter in a book	(Russo i Van der Borg, 2008)	(Russo and Van der Borg, 2008)	Russo, A. P., Van der Borg, J., 2008: Area Regeneration and Tourism Development: Evidence from Three European Cities, in: Jansen-Verbeke, M., Priestley, G. K., Russo, A. P. (eds.): <i>Cultural Resources for Tourism: Patterns, Processes and Policies</i> , Nova Science Publishers, New York, 197-213.
Članak u zborniku radova Paper in proceedings	(Bočić i dr., 2014)	(Bočić et al., 2014)	Bočić, N., Buzjak, N., Kern, Z., 2014: Some New Potential Subterranean Glaciation Research Sites from Velebit Mt. (Croatia), in: Lewis, L., Kern, Z., Maggi, V., Turri, S. (eds.): <i>6th International Workshop on Ice Caves</i> , National Cave and Karst Research Institute, Carlsbad, 72-76.
Članak na internetskoj stranici Paper on the internet page	(Faričić, 2003)	(Faričić, 2003)	Faričić, J., 2003: Postoji li danas Dalmacija?, http://www.geografija.hr/hrvatska/postoji-li-danas-dalmacija/ (6. 2. 2016.)
Tiskana publikacija Published publication	(DZS, 2003)	(CBS, 2003)	Državni zavod za statistiku (DZS) / Croatian Bureau of Statistics (CBS), 2003: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima / Census of population, households and dwellings 31 March 2001: Population by sex and age, by settlements, Statistička izvješća / Statistical Reports 1167, Zagreb.

VRSTA REFERENCE TYPE OF REFERENCE	CITIRANJE U TEKSTU CITING IN THE TEXT		REFERENCA U POPISU LITERATURE I IZVORA REFERENCE IN THE LIST OF REFERENCES
	Hrvatski Croatian	Engleski English	
Publikacija na internetu Publication on the Internet	(DZS, 2013)	(CBS, 2013)	Državni zavod za statistiku (DZS) / Croatian Bureau of Statistics (CBS), 2013: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima / Census of population, households and dwellings in 2011: Population by sex and age, by settlements, www.dzs.hr (13. 10. 2013.).
Dokument na internetu Document on the Internet	(UN, 1987)	(UN, 1987)	United Nations (UN), 1987: Report of the World Commission on Environment and Development (WCED): Our Common Future, http://conspect.nl/pdf/Our_Common_Future-Brundtland_Report_1987.pdf (13. 10. 2013.).
Web stranica web mjesta ili institucije Web page of a web page or an institution	(UNESCO, 2018)	(UNESCO, 2018)	UNESCO, 2018: World Heritage List, https://whc.unesco.org/en/list/ (13. 12. 2018.).
Slika ili tablica na internetu Figure or table on the Internet	(Deposit Photos, 2016)	(Deposit Photos, 2016)	Deposit Photos, 2016: Vernazza, Parque Nacional de Cinque Terre, Liguria, Italia, https://pt.depositphotos.com/130348824/stock-photo-vernazza-cinque-terre-national-park.html (26.11.2018.).
Baza podataka Database	(Eurostat, 2018)	(Eurostat, 2018)	Eurostat, 2018: Passenger transport by type of transport, https://ec.europa.eu/eurostat/data/database (13. 12. 2018.).
GIS podaci GIS data	(DGU, 2016)	(CGA, 2016)	Državna geodetska uprava (DGU) / Croatian Geodetic Administration (CGA), 2016: Središnji registar prostornih jedinica RH (GIS shapefileovi) / Central registry of spatial units in the Republic of Croatia (GIS shapefiles), Zagreb.
Novinski članak (tiskani) Newspaper article (published)	(Slapper, 2008)	(Slapper, 2008)	Slapper, G., 2005: Corporate manslaughter: new issues for lawyers, <i>The Times</i> , 3 October, 4.
Novinski članak (na internetu) Newspaper article (on the internet)	(Chittenden i dr., 2003)	(Chittenden et al., 2003)	Chittenden, M., Rogers, L., Smith, D., 2003: Focus: Targetitis ails NHS. <i>Times Online</i> , 1 June, http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/scotland/article1138006.ece (17. 03. 2005.)
Referenca u tiskanom rječniku Reference in a published dictionary	(Longman, 2003)	(Longman, 2003)	Longman, 2013: Longman Dictionary of Contemporary English (New Edition), Pearson Education Limited, Harlow.
Referenca u rječniku na internetu Reference in an online dictionary	(Longman, 2013)	(Longman, 2013)	Longman, 2018: Longman Dictionary of Contemporary English Online, https://www.ldoceonline.com/ (13. 12. 2018.)

Primjeri citiranja literaturnih referenci i izvora u tekstu, kao i u popisu literature i izvora na kraju rada navedeni su u tablici.

Examples of citing literature and sources in the text and in the References are listed in the table.